

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 28. junija 1901.

Politični oddelek.

Laški terorizem.

Lahonstvo na avstrijskem jugu se vzdržuje samo vsled svojega brezobzirnega terorizma na površju. Prav tako, kakor nekđaj v Dalmaciji, tako skrajno nasilno postopa Lahonstvo dandanes v Trstu. Lahi se vedno in dosledno ravnaajo po izreku tistega politika, ki je dejal, da upoštevajo avstrijske vlade samo tistega, kogar se boje. Lahi se poslužujejo zaradi vsake malenkosti najhujših sredstev in so doslej s tem še vedno zmagali.

Letos je laška stranka razgnala istrski deželni zbor. Hrvatski in slovenski poslanci, katere so Lahi tako preganjali, da včasih še svojega življenja niso bili varni, so stali več let v abstinenci. Letos so abstinenco opustili ter se vrnili v deželni zbor. Ta svoj korak so utemeljili z izjavo, katero so izročili deželnozborskemu predsedništvu, ki se glasi:

„Visoko predsedništvo deželnega zbora mejne grofije Istre! Dasi je bilo dokazano že v predzadnjem zasedanju deželnega zbora, da se nam ne priznava najsvetejše pravo: do nemotenega posluževanja svojega jezika v zbornici; in dasi naše mnogoštevilne zahteve za zboljšanje duševnega in gmotnega blagostanja hrvatsko-slovenskega naroda v Istri, ki smo jih stavljali skozi dolgo vrsto let, niso bile uslišane, vendar smo se bili odločili za sodelovanje tudi v zasedanju lanskega leta, da bi na novo poskušali delovati po svojih močeh in na temelju prava, ki ga imamo. No, tudi ta blaga volja nam je bila odvzeta, ko smo videli, da je službeni list za „avstro-ilirsko Primorje“ v Trstu donesel cesarsko odredbo, s katero je bil sklican deželni zbor, samo v italijanskem jeziku; a da bo žaljenje našim jezikovnim pravicam še večje, je bil takoj pod tistim cesarskim poveljem tiskan tudi poziv do pojedinih poslancev od strani predsedništva deželnega zbora zopet le

v italijanskem jeziku. Letos je cesarsko povelje od 8. junija l. 1901, s katerim je bil deželni zbor istrski sklican na dan 20. junija l. 1901 v Koper, službenem delu označenega službenega „Osservatore triestino“ (št. 134 od 14. junija t. l.), tiskano tudi v jeziku našem in naših volilcev. S tem je pripoznana jedna najtemeljnejših jezikovnih pravic našega hrvatsko-slovenskega naroda v „avstro-ilirskem Primorju“ in sta v našem jeziku označena dan in kraj, v katerem se ima sniti deželni zbor. Obzirom na to, smo pripravljene zopet poskušati, da bi sodelovali na javnih poslih Istre, v kolikor spadajo isti pred deželni zbor, pričakujoči, da se stvarno prizna ravnopravnost našega jezika z italijanskim in tako omogoči složno delovanje vseh sinov te pokrajine za njeno splošno blaginjo v duševnem in gmotnem pogledu. Prosimo slavno predsedništvo deželnega zbora, da to našo izjavo blagoizvoli priobčiti visoki zbornici in zastopniku c. kr. vlade, v originalu in — ako hoče — v italijanskem prevodu. Koper, dne 20. junija 1901.“

Hrvatsko-slovenski poslanci so se s to izjavo povrnil v deželni zbor. A zgodilo se je, česar bi nihče ne bil pričakoval: Laški poslanci, ki imajo v deželnem zboru veliko večino in lahko delajo kar hočejo, so deželni zbor razgnali. Koj v prvi seji so izjavili, da se deželnozborskih sej ne bodo udeleževali ter so odšli, vsled česar je bila zbornica nesklepčna. Zajedno so laški poslanci razglasili, da jih ne bo več v dež. zbor, dokler bo ta zboroval v Kopru.

Vzrok, da so Lahi razgnali dež. zbor, je to, da je vlada tudi letos sklicala dež. zbor v Koper, in ne v Poreč, kakor so želeli laški poslanci. Vlada je sama pojasnila, da se to ni zgodilo vsled kacega dogovora s hrvatskimi in slovenskimi poslanci, nego da je to odredila iz lastnega nagiba. Bržčas se je vlada ustrašila demonstracij, ki bi se bile zanesljivo zgodile v Poreču o proslavi štirideset-

letnice dež. zbora in je vsled tega sklicala deželni zbor v Koper.

Lahi so vladi odgovorili s tem, da so dež. zbor razgnali. Razmerje mej Lahi in vlado že itak ni prijazno, sedaj pa je postalo tako, da se nam zdi težko mogoče, da bi se poravnalo, ne da bi vlada trpela na ugledu. Sicer bi bil pa že zadnji čas, da se laškemu terorizmu v Istri naredi konec. Vlada naj razpusti deželni zbor, naj poskrbi, da se bodo volitve vršile strogo zakonito — in kmalu bodo sedaj toli prepotentni Lehi postali tako ponižni, da bodo iz rok zobali.

Deželni zbor kranjski.

Seja dne 21. julija.

Pogorelcem v Kropi se je dovolilo podpore 4000 K. Odobrili so se računski sklepi kranjskega učiteljskega pokojninskega zaklada, normalno-šolskega, deželno-kulturnega, deželnega posojilnega zaklada in pokojninskega zaklada deželnih uslužbencev. Za vpeljavo začasnih poučnih tečajev v vinogradništvu na kmetijski šoli v Grmu se je dovolilo 600 K. Za šolske zgradbe se je dovolilo 12.000 K in dobè: Postojna 2600 K, Senožeče 200 K, Loški potok 1000 K, Trava 200 K, Kočevska Reka 200 K, Banjaloka 400 K, Št. Janž (Dvor) 1200 K, Št. Jur pod Kumom 600 K, Raka 600 K, Hrovaški brod 500 K, Svibno 500 K, Javorje 500 K, Kokra 500 K, Ježica 1000 K, Preska 200 K, Šmartno pod Šmarno goro 200 K, Orehovica 200 K, Stopiče 400 K in Rova 1000 K. Pooblastil se je potem deželni odbor, da onim okrajno cestnim odborom, kateri z 20 % priklade ne morejo izhajati, za leto 1902 dovoli priklade, presegajoče 20 % K neposrednim davkom z izvanrednimi dokladi vred, izvzemši doklado na osebni dohodninski davek. Prošnji okrajnega sodišča v Senožečah, naj se dovoli kazensko postopanje proti poslancu Zelenu zaradi žaljenja na časti, se ni ugodilo. Na prošnjo občanov iz Zadloga pri Črnem vrhu je bilo sklenjeno, naročiti dež. odboru, da naj dež. tehnik čim prej izdela načrte za trebljenje požiralnikov in za napravo vodovoda v tisti občini. Uravnali so se potem prejemi uradnih slug, odobril se je računski sklep zaklada prisilne delavnice, dovolilo več miloščin in pokojnin ter odklonilo celo vrsto prošenj za ceste in druge stvari, katere prošnje niso bile zadosti utemeljene.

Politični pregled.

Avstro-ogrška nagodba in Čehi. — Pišoč o avstro-ogrski nagodbi, piše nek češki list, da se Čehi upro. avstro-ogrski nagodbi, ako ne pride prej do sprave mej Čehi in Nemci. Oni zahtevajo pravice, da bodo imeli delež na moči in vplivu, da bodo sami tudi deležni vlade, ter da se jim popravijo krivice v narodnostnem oziru, katere morajo trpeti zlasti po odpravi jezikovnih naredb z dne 17. oktobra 1899.

Preosnova češkega volilnega reda. — Vsi češki listi se bavijo s predlogom, katerega je češka vlada te dni predložila češkemu zboru, po katerem se ima premeniti volilni red za veleposestvo. Češki listi smatrajo to preosnovo volil-

nega reda kot dokaz posebne naklonjenosti vlade ustavovernemu veleposestvu in Nemcem.

Balkan. — V Novem Bazarju so vedno poboji in nedavno so imeli pravcato ustajo, ker je bil imenovan Kaimakam, s katerim Albanci niso zadovoljni. Nad 1000 Albancev se je dvignilo, vsa skladišča so zaprta; domači beže na srbsko mejo, Nizami in Albanci napadajo Srbe in zahajajo celo na srbsko ozemlje. — Turška vlada je silno zamerila italijanskemu ministru Prinetti-ju, da je povodom razprave o zunanjem proračunu govoril o pravicah Italije do Albanije, kakor bi bila Italija res edina gospodovalka nad Albanijo. Pri italijanskem poslaništvu v Carigradu je vsled tega turška vlada kratko pa odločno izrazila željo, naj se v bodoče v državnem zboru Lahi izogibljejo podobnih razprav.

Pot srbske kraljeve dvojice v Petrograd. — Pred mesecem je izjavil srbski kralj Aleksander v sporazumljenju s petrogradsko vlado, da želi obiskati s kraljico Drago ruskega cara Nikolaja. Zdaj javlja srbski poslanik v Petrogradu, da hoče car z veseljem sprejeti srbsko kraljevo dvojico. Temu obisku se pripisuje tudi političen pomen.

Francija. — Statistični urad mesta Pariza je objavil studijo o zadnjem ljudskem štetju na Francoskem. Stevilo Francozov znaša nekaj manj kot 38,600.000 oseb. Po vseh okrajih se je število prebivalcev zmanjšalo; izvzeti so le oni okraji, kjer so velika mesta. Vsega skupaj je prirastlo le 330.000 oseb, največ seveda v Parizu. V istem času je prirastlo v Nemčiji 4,065 000 duš. Med velelastmi stoji Francija na predzadnjem mestu.

Vojna v južni Afriki. — Dne 15. t. m. v Londonu objavljena lista o izgubah kaže zopet več bojov, o katerih je Kitchener molčal, ker so bili menda vsi za Angleže nesrečni, in v katerih so imeli več ranjenih, mrtvih in ujetih. Potem ni čudno, da angleška opozicija radi nesrečne vojne vedno hujše napada vlado ter vedno odločneje zahteva, naj se vojna konča: Takih mirovnih shodov je bilo že več, na katerih so bile sprejete resolucije, ki obsojajo južno-afrikanško vojsko ter zahtevajo, naj se dovoli Burom popolna neodvisnost. Došla je novica, da je bil angleški general French že dvakrat ujet, ter da so ga hoteli Buri ustreliti; posredoval je zanj Kitchener, ki je zamenjal Frencha za 1000 ujetih Burov. Kasneje je došla vest, da to poročilo ni resnično.

Nemiri v Kini so se zopet ponovili. To velja posebno o pokrajini Čili, kjer je višji kitajski častnik Tienlosiang zbral okolo sebe veliko število boksarjev in odpuščenih vojakov ter nahujskal prebivalce raznih utrjenih mest in vasij, naj se ustavijo pobiranju davkov. Tienlosiangove čete so imele že več bojov s cesarskimi oddelki, v katerih so bili zadnji poraženi. Nadalje je došlo poročilo, da princ Tuan še vedno obvladuje kitajski dvor. Tuan namerava napraviti državni prevrat in svojega sina proglasiti za cesarja.

Zavarovalstvo.

Z ministersko naredbo z dne 5. marca 1896. l. se je državno nadzorstvo nad vsemi privatnimi zavarovalnicami na novo in sicer prav dobro in občekoristno uredilo. Ta naredba obsega tudi določbo (§ 42), da mora ministrstvo notranjih del v perijodičnih publikacijah pojasniti stanje zavarovalstva v naši državni polovici, tako, da dobi vsakdo jasen vpogled v zavarovalne razmere in tudi vpogled v razmere posameznih zavarovalnic, kar ni brez pomena.